

Katechetického a pedagogického centra Biskupství královéhradeckého

Obsah:

Úvodník	1
Nabídky pro děti a katechety	2
Den o řeholním životě	
Letní tábory 2008	
Letní katechetické semináře	
Celoživotní vzdělávání	
- Katechetický kurz	
Stručný přehled o činnosti KPC ve šk. roce 2007/08 a výhled	4 - 9
Oblastní setkání na jaře 2008 - Uvádění dětí do svátostného života	10 - 12

Děkujeme

**za Vaši celoroční službu,
modlitby a spolupráci!**

**Přejeme Vám klidné a odpočinkové pro-
žití prázdnin a požehnaná setkání!**

Vážené kolegyně a vážení kolegové v katechetické a učitelské službě!

V tomto čísle OKC jsme se pokusili alespoň stručně zrekapitulovat naši práci a spolupráci s Vámi v končícím školním roce a nabídnout výsledky a reflexi na jarní sérii oblastních setkání katechetů. Ve zmíněné rekapitulaci jsou uvedeny i některé výhledy na příští školní rok. Budeme rádi, když si vyberete témata, která Vás zajímají a v nichž najdete podněty k reflexi vlastní katechetické činnosti.

Avizovaným článkům předchází některé nabídky na prázdniny. Zvláště by nás potěšil zájem o katechetické semináře, které jsou jedinečnou příležitostí nechat se povzbudit a zefektivnit svoji službu.

V přehledu letošního roku jsou zmíněny i některé úkoly, které nás čekají do konce roku a ke kterým potřebujeme Vaši spolupráci. Pro Vaši rychlou orientaci je zrekapituluji a prosím Vás o Vaši vstřícnost:

- Již na začátku tohoto školního roku jsme avizovali žádost na zaslání kopií Vašich **tematických plánů** (tentokrát pokud možno všech pro všechny Vámi vyučované skupiny), nebo alespoň třídních knih **do 30. června 2008**. Zajímá nás charakteristika vyučované skupiny dětí, probírané tematické bloky, rozdělení témat do jednotlivých hodin a cíle těchto hodin. Tematický plán nemusí odpovídat osnovám. Materiály zašlete i v případě, že neobsahují všechny náležitosti. Nebudeme je hodnotit, ale poslouží nám jako podklad k přípravě rámcově vzdělávacího programu pro výuku náboženství.
- Katecheti, kteří si na začátku roku zapůjčili na KPC metodiku „**Dnes budu tvým hostem**“ k uvádění dětí do svátostného života, přislíbili, že poskytnou krátkou reflexi, jak se jim s metodikou pracovalo a jak se jim podařilo pro spolupráci získat rodiče. Původně jsme plánovali setkání a výměnu zkušeností. To však již do konce června nezvládneme zrealizovat a Vaše zkušenosti potřebujeme pro přípravu na katechetickou konferenci. Proto Vás prosíme o písemnou reflexi do 30. 6. 2008.

Marie Zimmermannová

Nabídky pro děti

DEN O ŘEHOLNÍM ŽIVOTĚ PRO DĚTI A JEJICH RODIČE

tip na výlet

sobota 14. června 2008

9:30 - 16:00

Tentokrát vás zvou **SESTRY VORŠILKY**
do svého kláštera v **KUTNÉ HOŘE**.

„Bud'te laskavé a lidské... Opravdu, víc dosáhnete projevem lásky a laskavosti než tvrdostí a ostrými výčitkami. ...“

(2. Rada 1,3)

- Na programu bude seznámení se spiritualitou zakladatelky sv. Anděly Merici;
- společná adorace; sdílení se sestrami a jejich svědectví; různé zajímavosti o řádu, který působí ve 36 zemích světa.

Nebude chybět ani občerstvení a speciální program pro děti. Setkání bude zakončeno mší svatou v 15:00 hod.

Kontakt na sestry: Sestry voršilky, Poděbradova 289,
284 01 Kutná Hora, tel.: 327 514 668

Dále info na: www.vorsilky.zde.cz

* * * * *

NOVÁ VYSVĚDČENÍ

Centrum pro katechezi ostravsko - opavské diecéze vydalo osm nových druhů celobarevných formulářů vysvědčení pro zapsání výsledků výuky náboženství. Jsou určeny pro jednotlivé ročníky, ale mohou být použity jakkoli i ve spojených skupinách. Malířka Mgr. Karolína Marková na obrázcích zachytila ročníkový motiv (podle osnov), obrázek pak doplňuje odpovídající biblický citát. Do rámečku je opět možné vepsat slovní hodnocení.

Vysvědčení má po přeložení formát A5 a můžete si ho zakoupit na Katechetickém a pedagogickém centru za cenu 5 Kč/ks. Celou galerii vysvědčení si můžete prohlédnout na internetových stránkách <http://cpk-ostrava.archa.info/vysvedceni.html> (bohužel zde není dobře vidět obrázek, ale z vlastní zkušenosti můžeme potvrdit, že vysvědčení jsou velmi pěkná a univerzálně použitelná).

LETNÍ TÁBORY

Sdružení Přátelství při Katechetickém a pedagogickém centru připravuje každoročně několik běhů letních táborů pro děti. Pro letošní léto to jsou pouze dva termíny pro mladší děti. Jeden termín se uskuteční v Chotěborkách, ale ten je již obsazený. Prozatím neobsazená místa zůstávají na níže uvedeném pobytu. Prosíme, doporučte účast zvláště dětem, které nemají možnost zažít prázdninová dobrodružství v křesťanském prostředí:

EXPEDICE 2008

Chcete zažít dobrodružství na cestě kolem světa? Poznat daleké kraje, zvyky domorodých národů a probádat staré civilizace? Pak s námi vyrazte na poznávací expedici, která proběhne ve dnech od **21. 7. 2008 do 1. 8. 2008**.

Spát budeme ve stanech a popíjet budeme vodu ze studánky. Cena expedice je 2 000 Kč.

V případě zájmu kontaktujte vedoucí expedice (tel.: 737 290 206, horajda.l@seznam.cz) Za všechny členy přípravného týmu se na vás těší Lída.

Pro katechety:

Přítomnost jednotlivých pracovníků v **kanceláři KPC** bude o **prázdninách** značně omezená. V případě plánované návštěvy se, prosíme, objednejte e-mailem nebo telefonicky. Dlouhodobější nepřítomnost se budeme snažit avizovat na internetových stránkách našeho centra (viz tiráž na poslední straně).

Připomínáme možnost **letního kurzu šití biblických postavček** v Dolanech u Olomouce, který jsme inzerovali v minulém čísle OKC.

Nabídky pro katechety

Letní katechetické semináře – připomenutí

Připomínáme již dříve oznámenou nabídku letních katechetických seminářů, která je určena především kněžím, pastoračním asistentům a katechetům, kteří se katechezi trvale věnují zvláště v souvislosti s přípravou dětí, mládeže a dospělých ke svátostem i za účelem prohlubování víry dospělých a mladých lidí. U zájemců se předpokládá zájem o katechezi, teologické vzdělání a určitá praxe.

Každý, kdo katechizuje, se setkává s tím, že pro své posluchače mluví často „neznámým jazykem“ a katecheze neslouží svému účelu. Účelem seminářů je poskytnout hlubší vhled do katechetické činnosti na základě poznatků katechetiky a na základě srovnání s teorií dát příležitost reflektovat vlastní praxi a v ní se vyskytující problémy. To patří k základním předpokladům, aby náš „jazyk“ užívaný v katechezi a v náboženském vzdělávání byl lidem srozumitelný, podpořil jejich smýšlení o Kristu a o svém životě žádoucím směrem a povzbudil je ve víře tak, aby to přispělo také k duchovnímu prospěchu společenství církve. Během obou seminářů, které vede doc. Dr. Ludvík Dřímál, Th.D., bude účastníkům poskytován prostor k dialogu, vzájemnému sdílení zkušenosti a společnému hledání.

Termíny, náplň a další informace:

11. – 14. 8. 2008: Katecheze v katechumenátu, případně katecheze jako iniciace. Seminář je určen zvláště těm, kteří připravují dospělé ke svátostem, nebo se věnují dospělým, kteří se „vracejí“ k víře a mají zájem o tzv. reinitiační katechezi. Seminář se koná v Novém Adalbertinu v Hradci Králové, ubytování je zdarma ve čtyřlůžkových pokojích nebo za úhradu 750 Kč/noc pro 2 osoby ve dvoulůžkovém, případně 500 Kč/noc v jednolůžkovém pokoji. Účastníci si hradí obědy (à 75 Kč), na snídaně a večeře přispívají částkou 300 Kč za celý pobyt. Kurzovné a náklady na studijní materiály hradí biskupství.

18. – 22. 8. 2008: Katechetika po kapkách - jedná se o uvedení do základních témat pokoncilní katechetiky v návaznosti na učebnici Katechetika, která vyšla letos na jaře v nakladatelství Portál. Tato základní teorie poslouží pro reflexi vlastní praxe účastníků. Seminář bude obsahovat také ukázky možného zpracování různých témat a jejich využití v katechezi s odlišnými typy katechizovaných. Seminář se koná v Hoješíně, v zámečku (bývalém klášteře sester františkánek), v krásném přírodním prostředí nedaleko Sečské přehrady. Finanční příspěvek účastníků semináře na ubytování a stravování činí 600 Kč, ostatní náklady hradí biskupství.

Oba semináře začínají a končí obědem ve 12 hod., vlastní program začne první den ve 14:30.

Uzávěrka přihlášek je 15. července 2008. Kontakty pro zaslání přihlášky viz tiráž na poslední straně OKC.

Celoživotní vzdělávání – program „Katechetický kurz“

Na základě Řádu celoživotního vzdělávání Univerzity Karlovy v Praze a Řádu celoživotního vzdělávání Katolické teologické fakulty tímto vyhláší „Katechetický kurz“ a stanovím tyto podrobnosti o jeho konání:

1. Program celoživotního vzdělávání „Katechetický kurz“ – č. kurzu 108 (dále jen „program“) uskutečňuje Univerzita Karlova v Praze – Katolická teologická fakulta (dále jen „fakulta“) ve spolupráci s Katechetickým střediskem Arcibiskupství pražského (dále jen „Katechetické středisko“).

2. Program je koncipován jako dvouletý vzdělávací cyklus pro získání základních kompetencí pro katechety a učitele náboženství se zaměřením na děti školního věku, mládež a dospělé.

3. Program je uskutečňován prezenční formou v sobotu, obvykle jednou za 14 dní od 9:00 do 16:00. Součástí kurzu jsou řízené katechetické praxe.

4. Podmínky k přijetí jsou: ukončené středoškolské vzdělání s maturitou; přijatý křest a biřmování; podaná přihláška s doporučením příslušného duchovního správce.

5. Přihláška se podává na přiloženém formuláři studijnímu oddělení fakulty do 31. 7. 2008. Fakulta si vyhrazuje právo program neotevřít v případě počtu přihlášek menších než 20.

6. K přihlášce uchazeč doloží:

- kopii maturitního vysvědčení (nemusí být ověřená),
- potvrzení o přijetí křtu a biřmování,
- doporučení duchovního správce (viz příloha).

7. Přijati budou všichni zájemci, kteří splňují požadované předpoklady ke studiu.

8. Termíny výuky budou vyhlášeny zvláštním harmonogramem na začátku září 2008, výuka se koná v sídle fakulty (Thákurova 3, Praha 6) a garantem programu jsou: Bc. Dan Pikálek (Katechetické středisko) a Dr. Vojtěch Eliáš (fakulta).

9. Program je úspěšně zakončen účastí na minimálně 75% výuky, splněním všech studijních povinností (semináře, úkoly, praxe, testy, zkoušky) v řádných termínech, obhajobou závěrečné písemné práce a složením závěrečné komisionální zkoušky.

10. Po úspěšném zakončení bude vydáno osvědčení, které je součástí odborné kvalifikace učitele náboženství ve smyslu zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících (§14, písm. c).

11. Poplatek za celý dvouletý kurz je stanoven na 7.700,- Kč za jednoho účastníka. Tento poplatek musí být uhrazen před zahájením kurzu na účet č. 32034061/0100, variabilní symbol je prvních šest číslic Vašeho rodného čísla, specifický symbol 108. Zaplacení musí být doloženo nejpozději v den konání 1. setkání. Při neúčasti na kurzu se poplatek nevrací.

prof. PhDr. Ludvík Armbruster, děkan

Stručný přehled o práci Katechetického a pedagogického centra v průběhu školního roku 2007/08 a výhled na příští školní rok 2008/09

V následujícím přehledu se omezíme pouze na cíle a obsahy aktivit, kterým se Katechetické a pedagogické centrum (dále KPC) věnovalo v průběhu právě končícího školního roku, a v této souvislosti uvedeme i výhled na příští školní rok. Statistické a finanční výsledky ještě nemáme zpracované.

VZDĚLÁVÁNÍ A FORMACE KATECHETŮ

Pro rok 2008 byly v Diecézním pastoračním plánu (dále DPP) naplánovány níže uvedené projekty, které měly následující cíle a výsledky:

1. Odborná příprava učitelů náboženství

Základní nabídkou k odborné přípravě učitelů náboženství v naší diecézi je kombinované tříleté bakalářské studium oboru Náboženská výchova na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Spolupráce KPC v tomto školním roce spočívala v zajištění vyučujícího předmětů Katechetika I a II a Náboženská pedagogika ve 2. a 3. ročníku studia. Oba předměty vyučoval doc. Dr. L. Dřímál Th.D. SDB z CMTF UP Olomouc. Pro příští školní rok KPC nabídlo studentům tohoto oboru jednodenní volitelný **seminář o katechetické práci s biblickým textem**, který se bude konat některou sobotu zimního semestru 2008/09 a bude otevřený pro další účastníky z řad již vyučujících katechetů.

2. Diecézní setkání katechetů a kněží

Lednové diecézní setkání jsme věnovali tématu „Katecheze jako výchova víry“, protože výchova víry ke zralosti je jedním ze tří základních aspektů identity katecheze. Cílem bylo ukázat, že víra není skutečností statickou, že se vyvíjí a dozrává a že tomuto procesu lze účinně napomáhat, známe-li jako katecheti podstatu autentické křesťanské víry spolu s předpoklady a zákonitostmi vytváření zkušeností v oblasti víry. K tomu sloužila přednáška doc. Dřímála, ke které jsme se vraceli i na jarních oblastních setkáních katechetů. Téma je rozvedeno i v příručce Katechetika, kterou si můžete na KPC zakoupit.

Druhou skutečností, kterou musí katecheta vnímat a reagovat, je rozličnost chápání víry těmi, se kterými pracujeme, zvláště je to důležité u dětí a rodičů dětí. Protože se ve společnosti značně změnila situace co do chápání pojmu „víra“, je třeba se i pro vlastní praxi nad obsahem tohoto pojmu zamýšlet. K tomu měla napomoci přednáška doc. Opatrného.

V první řadě je ale pro katechetu důležitá péče o vlastní víru. Podněty k zamyšlení na diecézním setkání prezentoval P. Petr Stejskal.

Obsah všech tří přednášek pro Vás zpřístupníme během léta na našich internetových stránkách. Tématu „Véra“ se

bude důkladně věnovat i připravovaný Celostátní kongres katechetů, který se uskuteční 28. - 30. října 2009 opět v Kroměříži.

Během příštího školního roku se zaměříme na práci s biblickým textem, a to jak v hodinách náboženství, tak zvláště v katechezi s dětmi a s dospělými. Diecézní setkání katechetů a kněží budeme věnovat tématu „**Katecheze a Boží slovo**“. Rezervujte si, prosíme, předem termín **24. ledna 2009**. Hlavní přednášející už máme domluvené. Více informací Vám poskytneme začátkem příštího školního roku.

3. Oblastní (vikariátní) setkání a Pracovní schůzky KPC s pastoračními asistenty farností, s kněžími a jáhny

Rozdíl mezi oblastními setkáními a pracovními schůzkami je v jejich délce a čase konání. Pracovní schůzky s pastoračními asistenty a kněžími jsou o hodinu delší, konají se dopoledne a umožňují tak věnovat se probíraným tématům důkladněji a v širších souvislostech.

Podzimní série oblastních setkání byla věnována tématu „Katecheze jako výchova víry“ se zvláštním zřetelem na dospělé, aby připravila „půdu“ diecéznímu setkání. Katecheze má pomáhat člověku prohlubovat osobní vztah s Bohem tak, že jeho víra není již zvykem, ale „novým“ způsobem života založeném na trvalém dialogu s Bohem a charakteristickým službou druhým. Tohoto náročného cíle nelze dostát v dnešních podmínkách tradičními způsoby katechetické práce. Ty vyžadují hlubší vyhodnocení a na základě toho též zkoušení účinnějších způsobů, zvláště dialogu s katechizovanými.

Na podzimních oblastních setkáních jsme Vám nabídli **metodiku Dne katecheze ve farnosti** a zabývali jsme se známkami zrající víry. Aktivity navržené v metodice jsou vhodné jako impuls k probuzení nebo oživení zájmu o katechezi mezi dospělými, kterým je třeba věnovat péči, má-li být účinná i naše katechetická práce s dětmi. Proto budeme pokračovat ve vyhledávání a vytváření vhodných námětů pro katechezi věřících rodičů.

Zvláštní význam má katecheze s rodiči při **přípravě dětí k prvnímu svatému přijímání**, jak jsme se snažili naznačit v jarní sérii oblastních setkání katechetů (poznatkům a doporučením z těchto setkání se věnujeme dále v samostatném článku).

Podněty získané na oblastních setkáních k uvádění dětí do života ze svátostí využijeme také při přípravě příspěvku na III. vědeckou katechetickou konferenci, která se bude konat na téma Křesťanská iniciace v září 2008 na Svatém Hostýně. Katechetům, kteří se jarních oblastních setkání nezúčastnili, pošleme v této souvislosti v nejbližších dnech několik otázek. Prosíme Vás o jejich zodpovězení, abychom získali úplnější přehled o iniciační katechezi

Stručný přehled o činnosti KPC ve šk. roce 2007/08 a výhled na 2008/09 - pokračování

v naší diecézi.

Na základě vyhodnocení získaných poznatků z oblastních setkání katechetů, ověřování metodiky k přípravě ke svátostem, vydané ostravským Centrem pro katechezi, výsledků vlastní aktivity a vědecké konference by se nám v příštím roce mělo podařit dokončit metodický materiál, který bude odpovídat požadavkům Směrnice pro přípravu dětí k prvnímu svátému přijímání a svátosti smíření vydané pro naši diecézi v roce 2006, jež vychází z aktuálních dokumentů magisteria a zkušeností v naší současné situaci.

Výhled:

V podzimních měsících (říjen - listopad) se budou konat **Oblastní setkání katechetů**. Jejich počet a místa konání upravíme po vyhodnocení letošních zkušeností a také v souvislosti s tématem podzimní série. Budeme se věnovat „**Společenství**“, a to za účelem pojmenovat jednotlivé kroky procesu vytváření společenství dětí ve farnosti, případně ve vikariátu a hledání konkrétních možností realizace vikariátních nebo oblastních setkání dětí a jejich náplně - více viz dále pod nadpisem „Setkání dětí“.

3. Letní odborné semináře o katechetice

K nabídce letních katechetických seminářů nás vedla potřeba zvyšovat kvalifikaci především kněží, pastoračních asistentů a katechetů, kteří se chtějí katechezi ve farnostech dlouhodobě a systematicky věnovat. Žádoucí účinnost této služby je nemyšlitelná bez hlubší reflexe své katechetické činnosti, k níž právě takové semináře představují výbornou příležitost (vzhledem k možnosti porovnání s teoretickými základy i nejnovějšími poznatky).

Na obou nabízených seminářích (viz str. 3) jsou ještě volná místa. **Uzávěrka přihlášek je 15. července 2008.**

4. Vzdělávací a metodické semináře k výuce náboženství, katechezi a evangelizaci ve školách

Během končícího školního roku se uskutečnily tyto semináře:

- září 2007: Uvedení do výuky náboženství pro začínající učitele a pro kněze z Polska a Slovenska (*semináře se zúčastnili ve čtyřech termínech celkem 4 účastníci*) - v příštím školním roce chceme nabídnout tuto pomoc individuálně těm, kteří o ni projeví na KPC zájem)
- listopad 2007: Poselství křesťanských svátků - Vánoce (*Cílem bylo zaškolit do metodik programů, které nabízíme formou jednohodinových besed v základních a středních školách. Ve čtyřech termínech bylo proškoleny celkem 9 nových lektorů.*)
- prosinec 2007: Tvorba prezentací v Power Pointu pro výuku náboženství (*Jednodenní seminář, jehož cílem bylo předat základní dovednosti k vytvoření jednoduchých textových, obrázkových, ozvučených i animovaných prezentací. Ve dvou termínech bylo proškoleny celkem 17 účastníků.*)

- únor 2008: Katecheze pro rodiče s dětmi předškolního věku (*Cílem bylo vzájemné sdílení zkušeností, námětů a pomůcek a nabídnutí podnětů pro katechezi rodičů dětí. Podrobněji viz článek v Občasníku č. 8 na str. 4-7. Semináře se zúčastnilo 12 katechetek.*)
- březen 2008: Šití biblických postaviček a práce s nimi (*Tento seminář byl opakován již poněkoličrát, také řada účastnic jezdí opakovaně. Jedná se o nácvik a výrobu pomůcek pro moderní metodu práce s biblickými texty, která je vhodná především pro katechezi s dospělými. Metoda umožňuje lépe disponovat účastníky katecheze pro přijetí Božího slova tak, aby člověka aktuálně oslovilo a pomohlo mu k získání zkušenosti víry. Semináře se zúčastnilo 13 katechetek.*)

5. Duchovní obnova pro katechety

Duchovní obnova pro katechety se uskutečnila v plánovaném termínu 3. - 6. dubna 2008 v Janských Lázních za účasti 22 katechetek, katechetů a trvalých jáhnů. Obnovu vedl doc. František Kunetka, který zasvětil účastníky do krás a tajemství liturgického slavení, a to nejen teoreticky, ale také prakticky.

Pro příští rok jsme na přání katechetek oslovili P. Marka Orka Váchu na téma „Bioetika“, ale zatím nemáme od něj odpověď. Téma duchovní obnovy bychom chtěli směřovat k objevování důstojnosti, kterou nám dal Bůh, a jeho plánu se stvořením.

7. Kaplani pro katechezi a metodičtí poradci

V tomto bodě jsme nijak nepokročili, neboť v diecézi nemáme dost kvalifikovaných kněží a pastoračních asistentů, kteří by byli ochotni ujmout se této služby. Ti, kdo tyto předpoklady mají, jsou zahrnuti množstvím jiných úkolů. Situaci by měla pomoci řešit plánovaná diecézní synoda, která by měla stanovit pojetí a priority pastorační činnosti, o které bude možné se opírat při stanovování diecézních úkolů jednotlivým kněžím a pastoračním pracovníkům. Ráda bych v této souvislosti vyzvala Vás, kteří cítíte povolání k tomu, přednostně se věnovat katechezi a náboženskému vzdělávání, k intenzivnější spolupráci s KPC. Na konkrétní podobě se rádi osobně domluvíme.

8. Vydávání Občasníku KPC a rozesílání Katechetického věstníku z Brna, katechetická knihovna, internetové stránky a pomůcky k výuce náboženství a katechezi

Jak jsem upozornila v úvodníku, vydávání Katechetického věstníku v Brně v dosavadní podobě bude ukončeno. Katechetická subkomise Komise pro katolickou výchovu ČBK podpořila společný návrh našeho, olomouckého a brněnského katechetického centra na vznik celostátního časopisu pro katechezi a náboženskou pedagogiku. V současné době se podílíme na přípravě časopisu tak, aby mohl vycházet od začátku roku 2009. Bude se jednat o čtvrtletník, který by se měl svým obsahem více blížit

Stručný přehled o činnosti KPC ve šk. roce 2007/08 a výhled na 2008/09 - pokračování

obdobným katechetickým časopisům, které vycházejí v zahraničí. Někteří z vás se k jeho obsahu vyjádřili již v anketě na lednovém diecézním setkání katechetů, při návrhu jsme vycházeli také z vaší reflexe využití Katechetického věstníku, o kterou jsme se Vás požádali již v loňském roce na oblastních setkáních. Vaše návrhy a podněty k novému časopisu rádi přivítáme. Jeho cílem bude průběžné vzdělávání v oborech souvisejících s katechetickou činností, reflexe a náměty pro různé typy katechezí a náboženského vzdělávání.

Občasník KPC bude vycházet i nadále jako měsíčník a bude obsahovat především aktuální informace pro Vás, případně reflexe diecézních aktivit, podobně jako doposud. Preferujeme jeho rozesílání elektronickou cestou ve formátu PDF. Občasník je možné také stáhnout z internetových stránek KPC z rubriky Texty.

Katechetická knihovna v kanceláři našeho centra je stále velmi málo využívána. Během příštího školního roku bychom chtěli část knižního fondu převést do Biskupské knihovny, která bude mít katalog přístupný na internetu. Některé příručky si ponecháme na centru. Katalog knihovny vytváříme na internetových stránkách www.libellus.cz. Zatím je zde přehled o knihách v současném členění do jednotlivých oddílů. Plánujeme nové uspořádání včetně nových pravidel pro zapůjčování literatury, kterými bychom Vám chtěli přístup ke knížkám maximálně zjednodušit.

Internetové stránky našeho centra najdete na adrese <http://kc.diecezehk.cz>. Během roku jsme je minimálně jednou měsíčně aktualizovali. Stále promýšlíme jejich úpravu tak, aby byly pro vás přehledné a abychom jejich prostřednictvím mohli nabízet více metodických materiálů na různá témata. V příštím roce bychom chtěli postupně zveřejnit všechny materiály, které jsme v průběhu minulých let vytvořili a které se osvědčily.

KATECHEZE VE FARNOSTECH

Rozsah katechetické činnosti ve farnostech je velmi široký, protože katecheze má sloužit růstu víry člověka v každém životním období i stavu. Za její nejúčinnější podporu považujeme poskytnutí orientace kněžím a katechetům, aby mohli naplánovat katechetickou činnost ve farnosti tak, aby naplňovala její cíle. K realizaci tohoto úkolu slouží jednak již výše zmíněné letní katechetické semináře a jednak náš vlastní výzkum, jehož první písemné výstupy bychom rádi prezentovali v závěru tohoto kalendářního roku.

VÝUKA NÁBOŽENSTVÍ

V souvislosti se školskou reformou a přípravou podkladů o výuce náboženství do školních vzdělávacích programů jsme se v průběhu tohoto školního roku zaměřili více na obsah a způsob výuky náboženství. Uskutečnili jsme celkem 14 hospitací v různých místech diecéze.

Praxe potvrzuje, že je třeba více přihlížet ke vztahu

vyučovaných dětí k víře a k jejich rodinnému zázemí a učit se rozlišovat různý charakter práce s dětmi, který je třeba podle jejich situace volit. S dětmi z věřících rodin, které doma zažívají křesťanské prostředí a jsou uváděny rodiči do praxe víry, je možné volit výuku s prvky katecheze, která se zaměřuje na prohlubování jejich vztahu ke Kristu, účasti na liturgickém životě církve i podílu dětí na její diakonické činnosti, např. skrze misijní výchovu.

Pro děti, které zázemí nemají, musí mít výuka charakter první evangelizace. Je třeba počítat s tím, že mají o Bohu různé představy, s neznalostí křesťanských zvyků a s různými přístupy k etickému jednání. Pro výuku těchto dětí jsou současné osnovy výuky náboženství a postupy popsané v metodikách nevyhovující, a proto není nutné je striktně zachovávat! Volte témata a postupy přiměřené dětem.

V případě pochybností či hledání účinných postupů požádejte o možnost hospitace. Jejich účelem není na prvním místě kontrola vaší činnosti, ale poskytnutí její supervize. Během jedné hodiny Vám nemůžeme dát solidní zpětnou vazbu. Chceme Vám však naslouchat, můžeme upozornit na některé zjevné klady či chyby, případně navrhnout delší spolupráci v hledání takového způsobu výuky, která uspokojí jak děti, tak i Vás.

Kromě výsledků z hospitací, ve kterých budeme pokračovat i v dalším školním roce ve větší míře než dosud, nám jako podklad k vytváření rámcově vzdělávacího programu pro výuku náboženství poslouží vaše **tematické plány a třídní knihy** z letošního školního roku. **Připomínáme a prosíme o jejich zaslání do 30. června 2008** (bylo avizováno v OKC č. 1-2). RVP pro výuku náboženství v budoucnu nahradí osnovy platné v současné době a bude zohledňovat různý charakter výuky náboženství podle jejich účastníků.

Co se týče **pomůcek k výuce náboženství**, zvláště pracovních listů, metodik a učebnic pro 2. stupeň ZŠ, nabídneme Vám jejich prodej pro příští školní rok obdobně jako v minulých letech. Přivítáme **objednávky předem**, abychom zbytečně nenakupovali velké zásoby.

Během roku budeme pracovat průběžně na převádění dříve vydaných pomůcek do elektronické podoby a jejich zpřístupňování na internetových stránkách. Zde již nyní můžete využít série metodik pro 8. a 9. třídu, které vytvářela pro Katechetický věstník Helena Johnová na témata velmi aktuální pro tuto věkovou skupinu (Já - Bůh - druzí lidé - křesťanství a víra).

EVANGELIZACE VE ŠKOLÁCH

Během tohoto školního roku jsme pokračovali v projektech Poselství křesťanských svátků a Orientační dny pro školy, vyzkoušeli jsme nový projekt „Katedrála a Bible“, kterého se zúčastnili žáci 3. třídy ze ZŠ Kukleny v Hradci Králové, a zpracovali jsme osm témat do různých předmětů pro využití v základních školách. Metodiky k těmto tématům uveřejnil Katechetický věstník a jsou k dispozici i na našich internetových stránkách

Stručný přehled o činnosti KPC ve šk. roce 2007/08 a výhled na 2008/09 - pokračování

Obsah a cíle uvedených programů odpovídají požadavkům průřezových témat Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova Rámcově vzdělávacích programů.

Orientační dny pro školy

Na realizaci tohoto projektu se podílí pětičlenný tým našich pracovníků a desítky externích lektorů. Během školního roku 2007/08 se uskutečnilo celkem 37 kurzů „Dobro a zlo“ pro 1. a 2. ročníky středních a učňovských škol, 6 kurzů pro žáky 8. tříd a 5 kurzů pro žáky 6. tříd ZŠ. Přehled účastníků a podrobnější informace o projektu zveřejňujeme na www.diecezch.cz/skoly. Projekt byl po dva roky podpořen z grantu evropských strukturálních fondů ve výši téměř 2,5 mil. Kč. V současné době hledáme nové finanční zdroje. Na stránce http://www.ghorice.cz/akce0708_16.php si můžete prohlédnout bezprostřední ohlasy studentů z hořického gymnázia.

Poselství křesťanských svátků

Vlastními silami a za pomoci dvou externích lektorek jsme uskutečnili 146 besed ve 33 školách před Vánocemi a 94 besed v 17 školách před Velikonocemi. V seminářích jsme proškolili 9 nových lektorů před Vánocemi a 10 lektorů před Velikonocemi. Program se uskutečnil také v dalších školách již dříve vyškolenými lektory.

Katedrála a Bible

Tento projekt vznikl na podzim 2007 z podnětu paní učitelky 3. třídy ze ZŠ Hradec Králové - Kukleny. Jeho cílem je seznámit děti s Biblií a s katedrálou Svatého Ducha u příležitosti jejího 700. výročí založení. Celoroční práce s Biblií spočívala v četbě a zpracování vybraných příběhů z knížky Bůh mluví ke svým dětem s cílem seznámit děti s osobou Pána Ježíše jako s králem, který vytváří na zemi království lásky, spravedlnosti a míru. Program byl rozdělen do pěti tematických celků, které uvozovalo setkání s dětmi v prostorách Nového Adalbertina nebo ve škole. Navíc byly dětem poskytnuty besedy z projektu PKS jak před Vánocemi, tak před Velikonocemi.

Jednotlivá setkání vedla lektorka Jana Kobyliková za přítomnosti paní učitelky, která pak téma rozvíjela s dětmi při svém vyučování v následujících obdobích. Témata jednotlivých setkání byla:

1. Co je křesťanství a čím se projevuje: církevní stavby na Velkém náměstí v Hradci Králové, jejich symbolika a účel (kostely, mariánský sloup, budova biskupství, sochy světců...), setkání s knězem farnosti, předání knížek Bůh mluví ke svým dětem

2. Vánoce - Tříkrálový příběh a jeho symbolika, návštěva betléma v katedrále Svatého Ducha

3. Moudrost krále - seznámení se s biblickými příběhy o králich - zvláště králi Davidovi, z jehož rodu Ježíš, Marie a Josef pocházeli. Židovské mesiánské představy o králi - osvoboditeli.

4. Boží pomoc člověku: od stvoření světa a postavení

člověka v něm, až po zjevení Božího plánu s člověkem v Ježíši Kristu - člověk je stvořen z lásky a pro lásku, Ježíš osvobozuje lidi projevováním lásky

5. Ježíš - Král: shrnutí poznání o Ježíši jako králi lásky, míru a spravedlnosti.

Z hlediska požadavků Rámcově vzdělávacích programů projekt naplňuje tyto cíle:

Nabízí dětem látku náležející k průřezovým tématům Osobnostní a sociální výchova; Multikulturní výchova a částečně environmentální výchova. Projekt naplňuje některé cíle vzdělávacích oblastí: Jazyk a jazyková komunikace; Člověk a jeho svět; Umění a kultura. Rozvíjí kompetence k učení, komunikativní, sociální a personální, občanské, částečně kompetence pracovní a kompetence k řešení problémů.

Po dokončení celého programu a jeho vyhodnocení budou dopracovány metodiky a pracovní listy, aby bylo možné celý materiál nabídnout k realizaci i v jiných školách.

Další programy pro školy

Jako pomůcka pro učitele společensko - vědních předmětů v 8. a 9. ročnících základních škol nebo jako námět ke vstupům do škol vzniklo několik metodik na jednotlivé hodiny nebo blok několika hodin na témata:

- Svatý Václav (o významu jeho osobnosti při příležitosti státních svátků 28. 9. a 28. 10.)
- Dušičky (k rozlišení obsahu a poselství křesťanského svátku od stále populárnějšího slavení haloweenu).
- Vánoce (program seznamující s některými reáliemi spojenými s vánočním biblickým příběhem o narození Ježíše Krista s poselstvím o rozlišování skutečného bohatství v životě člověka)
- Mír (s pěti podtématy o různých aspektech spravedlnosti a míru ve světě a cesty k němu)
- Velikonoce (o prostředcích k boji za vítězství dobra nad zlem v životě jednotlivce i společnosti)
- Země pro člověka (pohled na biblickou zprávu o stvoření vzhledem k evoluční teorii o vývoji světa a o odpovědnosti člověka za svět, aby ho zachoval „dobrý“)
- Kostel - znamení církve (obsahuje tři pohledy na kostel jako na místo setkání s Bohem a s církví, jako na kulturní dědictví a jako na místo, kde lidé slaví i přemýšlejí o životě)
- Kláštery - jejich vznik a poslání (program uvádí děti do historie na počátku středověku, jehož myšlení a „poklady“ jeho kultury a způsobu života se rodily v době stěhování národů. Kláštery byly místy, kde se uskutečňovalo postupně to nejlepší, co křesťanství do života společnosti přineslo. Program nabízí několik různých podtémat a vrcholí přiblížením způsobu, jakým mniši v klášterních komunitách předávali Kristovo světlo světu).

Stručný přehled o činnosti KPC ve šk. roce 2007/08 a výhled na 2008/09 - dokončení

Uvedené programy je možné využít také v hodinách náboženství se staršími žáky. Ve věstníku jsou uvedeny ve zkrácené formě, plný text metodik a případné obrazové prezentace jsou k dispozici na internetových stránkách KPC (*poznámka: některé programy budou úplně dokončeny až během prázdnin*).

Výstava o Matce Tereze

V listopadu se uskutečnila ve výstavních prostorách biskupství i plánovaná výstava o Matce Tereze „Světlo v temnotách dneška“, na kterou jsme pozvali školy z Hradce Králové a okolí. Ohlas nebyl oproti jiným výstavám příliš velký, což bylo pravděpodobně dáno i necelými třemi týdny jejího trvání. Navíc výstava svým pojetím žáky příliš neupoutala. Nejzajímavější pro ně byl dokument, který zde byl promítán. KPC program výstavy obohatilo ještě o vstupní motivační program a pracovní listy, abychom zvýšili užitek návštěvníků z výstavy.

DIECÉZNÍ PROGRAMY PRO DĚTI

V letošním školním roce byla nabídnuta celkem tři celodiecézní setkání pro děti. V dubnu se konalo setkání ministrantů, kterého se účastnila částečně i děvčata (cca 260 účastníků), v květnu se na diecézním setkání dětí s otcem biskupem sešlo téměř 400 dětí. Poslední program zaměřený na poznávání řeholních společenství v naší diecézi se uskutečnil v sobotu 14. června v Kutné Hoře u sester voršilek.

I když ohlasy účastníků jsou velmi dobré, každá akce má svá specifika, různé cíle a přínosy, ukazuje se, že jejich pořádání je pro organizátory velmi náročné a přítomnost účastníků do poslední chvíle nejistá. To nás vede k hlubší reflexi o smyslu a cílech jednotlivých aktivit.

Diecézní setkání dětí

Téma letošního setkání „Poklady středověké církve“ zlákal k cestě do Hradce Králové téměř čtyři sta dětí ze 48 farností. Podle statistiky (bez nároku na úplnou přesnost) se zúčastnily děti z těchto vikariátů: Chrudim (4 farnosti), Havlíčkův Brod (1 farnost), Hradec Králové (4 farnosti), Jičín (5), Jilemnice (2), Kutná Hora (1), Náchod (10), Pardubice (2), Rychnov nad Kněžnou (10), Trutnov (2), Ústí nad Orlicí (7).

Na organizaci setkání se podílelo téměř 70 organizátorů a pomocníků, mezi dospělými průvodce dětí se rozdalo cca 80 CD s kompletními metodikami a dalšími pomůckami k programu, aby se k tématům mohli s dětmi vracet, případně je využít při výuce náboženství. Během prázdnin bychom chtěli postupně umístit všechny hotové materiály na naše internetové stránky.

Náročnost přípravy setkání v tomto rozsahu a zkušenosti z posledních let nás vedou k úvahám nad smyslem a cíli tohoto setkání a nad změnou jeho periodicity. S cílem získat názory katechetů jsme připravili anketu, ke které se nám vrátilo 12 vyplněných lístků a některé další názory

máme ještě přislíbené. I když většina účastníků je spokojená s každoročním pořádáním setkání (10) a pravděpodobně nemá potíže děti k cestě motivovat (6), přihlížíme i k názorům těch, kteří se setkání nezúčastňují, nebo jim dá velkou námahu přesvědčit rodiče a děti o jeho užitečnosti.

Zamýšlíme se také nad aspektem budování společenství. Domníváme se, že dětem by mělo setkání pomoci poznávat, co je živá církev. K tomu však nestačí zajímavý program, ale chceme, aby i mezi dětmi vznikaly vztahy, které jim pomohou zažívat skutečné společenství. Počet dětí ve farnostech k tomu bývá obvykle příliš malý, zvláště když není rozvinuto povědomí o sounáležitosti k farnímu společenství u jejich rodičů. Na diecézním setkání se těžko vytváří prostor k poznání dětí mezi sebou. Proto se nám jeví jako vhodné volit „mezistupeň“ vikariátních či oblastních setkání dětí, která by se střídala s diecézními. Setkání několika desítek dětí by umožnilo využít her, které pomáhají vzájemné komunikaci, ale i uvědomění si své důstojnosti a místa ve společenství.

Téma „společenství“ bude hlavním námětem našich podzimních vikariátních setkání katechetů, kde bychom ho měli promyslet a naplánovat spolupráci při vikariátních setkáních dětí.

Den o řeholním životě pro děti

Během šesti let měly děti spolu s rodiči nebo katecheti možnost navštívit postupně klášter redemptoristů v Králíkách (2003), klášter františkánek v Hoješíně (2004), SaleSIánské středisko mládeže v Pardubicích (2005), klášter sester de Notre Dame v Hradci Králové (2006), premonstrátský klášter v Želivě (2007) a letos klášter sester voršilek v Kutné Hoře. Na všech uvedených místech připravili program sestry a bratři z místních komunit (na prvním programu v Králíkách se podílelo více řeholů), aby dětem přiblížili svůj způsob života s Bohem a služby lidem, myšlenky a obdarování svých zakladatelů a významných členů řádu a nechali je vyzkoušet práci, které se věnují.

V příštích letech bychom chtěli možnost poznávání řeholníků a řeholnic „zblízka“ pro děti zachovat, ale uvažujeme o jiné formě.

MISIJNÍ VÝCHOVA DĚTÍ

Misijní výchova dětí patří nedílně k náboženské výchově, protože pomáhá dětem vnímat univerzalitu a celosvětovost církve a pomáhá je vychovávat k diakonické službě i vědomí poslání k apoštolátu.

Díky rozvinutým aktivitám Papežského misijního díla dětí vznikajícím a koordinovaným Národní kanceláří ve Špindlerově Mlýně existuje bohatá nabídka, o které najdete informace jednak na www.misijnidila.cz a jednak možnosti pro vaši farnost můžete zkontaktovat s kolegyní Zuzanou Petrášovou. Více informací o dění v diecézi v této oblasti připravíme i na naše internetové stránky.

Uvádění dětí do svátostného života

Úvodem

Termínem „Uvádění dětí do svátostného života“ nahra-
zujeme běžně užívaný název „Příprava dětí k prvnímu sva-
tému přijímání“, kterým jsme si navykli označovat aktivity
předcházející prvnímu slavení svátosti smíření a prvnímu
přijetí svátého přijímání dětmi. V praxi se v současné
době nejčastěji setkáváme se stížnostmi, že některé rodiny
berou první svaté přijímání dětí jako povinnost, kterou je
třeba ještě splnit, a dále se o náboženské vzdělávání svých
dětí ani o jejich doprovázení v životě z víry nezajímají a
nevytvářejí k němu dětem potřebné podmínky.

Chceme-li situaci nějak řešit, musíme se nad sou-
časnou praxí hlouběji zamyslet. Změnou termino-
logie sledujeme to, abychom si uvědomili, že nejde
o „první svaté přijímání“ dětí, ale o skutečné uvedení dětí
do něčeho nového – do života z Božího milosrdenství,
projevujícího se darovaným odpuštěním a láskou v mno-
ha podobách. Tyto skutečnosti dítě obzvláště intenzivně
zakouší ve slavení svátostí, protože ty jsou viditelným
znamením těchto Božích darů.

S tímto přístupem nebude hlavním cílem kněze nebo
katechety naučit děti potřebné dovednosti, aby se dobře
„vyzpovídaly“ a porozuměly mši svaté, ale měli bychom
spíše pomoci rodičům a dětem objevit, že přijetí těchto
svátostí uvádí člověka do nového, krásnějšího a plnějšího
života s Kristem, který mu může dát vše, po čem opravdo-
vě touží. Základním předpokladem proto, abychom se k
tomuto cíli přiblížili, je alespoň počáteční víra dětí. Pokud
tento předpoklad není splněn, je třeba dětem nabídnout
jiný program, který je nejprve pro poznávání Ježíše Krista
a života s ním získá.

Termín „uvádění“ také naznačuje, že ani služba kate-
chety dětem a jejich rodinám prvním přijetím svátostí
nekončí, ale naopak pokračuje obdobím tzv. mystagogické
katecheze, která pomůže dětem a nejlépe i jejich rodičům
hlouběji vstupovat do tajemství Kristovy smrti a zmrt-
výchvstání, ve kterém se proměňuje vše zlé v našem životě
(co nás zotročuje, ničí zdraví, bere nám radost a svobodu)
v dobré (co nám ukazuje pravé hodnoty a Boží pomoc, s
nimiž bude náš život šťastný i přes jeho různá trápení).

Z výše uvedeného vyplývá, že uvádění dětí do svátost-
ného života nemůže být jen úkolem katechety či kněze, ale
je k němu nutná spolupráce s rodiči, a to i formou pomoci
v objevování hloubky života s Kristem. Tato spolupráce
může být v rámci přípravy na svátosti velmi dobře „nastar-
tována“, případně rozvíjena. Dále z toho vyplývá, že uvá-
dění dětí do svátostného života se netýká pouze kněží a
katechetů, kteří „učí“ třetí třídu či vedou zvláštní katechezi
pro budoucí prvokomunikanty, ale týká se všech, neboť
v každém životním období se učíme svátosti nově chápat a
integrovat do svého života.

Z těchto přístupů vycházela i naše jarní setkání s Vámi.

Následující řádky jsou určeny Vám, kteří jste se účastnit
nemohli, ale také Vám, kteří jste byli přítomni, jako závě-
rečné shrnutí a doporučení pro Vaši praxi.

Užití katechetické metody k naplánování „projek- tu Uvádění dětí do svátostného života“

Pod pojmem „katechetická metoda“ si obvykle před-
stavíme nějaký konkrétní postup při setkání s dětmi nebo
s dospělými, který má vést k osvojení si pravd víry, jejich
porozumění nebo k jiným katechetickým cílům. Kateche-
tická metoda má však pojetí podstatně širší a s tím souvisí
také pojem „projekt“. Jsou lidé, kteří jsou na tento pojem
již trochu alergičtí, protože se dnes užívá opravdu hojně a
mnohdy bez toho, že by byl úplně jasný jeho obsah. My
tento pojem používáme, protože ukazuje, že v katecheti-
cké oblasti existuje složitý systém rozličných prvků a vazeb
mezi nimi, které tvoří jakýsi celek.

Na tento celek působí i různé vnější vlivy, které mohou
podporovat nebo narušovat žádoucí vazby a chování „prv-
ků“. Celek se tedy chová dynamicky. Slovo „projekt“ uka-
zuje, že při plánování nějaké činnosti pro konkrétní lidi si
musíme uvědomit, jaké vazby mezi námi a těmito účast-
níky projektu jsou, jaké nové vazby mají vzniknout a čím
může být jejich vznik ovlivněn. Jedná se např. o motivaci
účastníků, o jejich časové možnosti, vztah k Ježíši Kristu,
ale třeba i ke knězi a katechetovi apod. Pokud si tyto vli-
vy včas uvědomíme a budeme mít jasný cíl naší činnos-
ti, můžeme s těmito vstupními „údaji“ předem pracovat a
podle toho naplánovat konkrétní postupy a obsahy v kate-
chezi. Ušetříme si tím mnohá zklamání a zvýšíme účinnost
své práce.

Jaký je tedy vhodný postup při vytváření katechetické-
ho projektu?

1. krok: ujasnit si cíl přípravy – není jím první svaté
přijímání dětí samo o sobě, ale uvedení dětí do svátostné-
ho života, přičemž chceme, aby v něm děti rády a samy
pokračovaly

2. krok: zanalyzovat situaci: motivace dětí a rodičů,
jejich stupeň víry (přilnutí ke Kristu), jejich možnosti a
ochota ke spolupráci – vyhodnocení podpůrných i riziko-
vých faktorů

3. krok: návrh obsahu přípravy: které prostředky a
prvky souvisejí s životem ze svátostí? (Modlitba, prožívání
liturgie, mravní sebevýchova – ochota k reflexi, ke komu-
nikaci...) a návrh formy přípravy (jaké mám možnosti?
– individuální s jednotlivými dětmi, skupina dětí a rodičů
s členěným programem, skupina dětí, kombinace... Kdo
mi pomůže? Jaká bude spolupráce s knězem?) – Musím
brát v úvahu všechny podpůrné i rizikové faktory.

4. krok: realizace projektu přípravy

5. krok: hodnocení – průběžné i celkové, poučení se
z úspěchů i z chyb

Uvádění dětí do svátostného života - pokračování

6. krok: aktualizace projektu při jeho opakování

Pozn.: Tento postup se opírá o doporučení a poznatky z knihy Katechetika autorů E. Albericha a L. Dřímala, vydané v tomto roce nakladatelstvím Portál, viz kap. Východiska katechetické metodologie.

Současná praxe v diecézi

Na jarních oblastních setkáních katechetů a kněží jsme si vzájemně sdělili současnou praxi ve farnostech v uvádění do svátostného života a v následné „péči“ o jeho rozvoj. Ukazuje se, že ačkoliv Směrnice k přípravě dětí k prvnímu svátému přijímání a svátosti smíření, byla vydána biskupem Dominikem Dukou v roce 2006 a je k dispozici na našich internetových stránkách, jsou její doporučení mezi katechety dosud neznámá a převládá stará praxe řešit přípravu výukou ve třetí třídě podle současné učebnice a metodiky. Proč je tento postup nevhodný, vyplývá z úvodu k tomuto článku a ještě se k němu krátce vrátíme v doporučeních níže. Zatím se jen výjimečně ve farnostech hledají nové postupy; příprava se oddělila od výuky náboženství a sporadicky, avšak přece jen jsou do ní někde zapojováni i rodiče.

Pokus o analýzu situace – překážky, které brání aktivní spolupráci rodičů při přípravě

Pro uvedení do dané problematiky jsme uvedli fiktivní příklad farnosti sv. Abraháma, která řešila problém, proč rodiče dětí, které by se měly připravovat ke slavení svátosti smíření a prvního svátého přijímání, nepřišli na mši svatou, na kterou je kněz pozval ve středu od 18 hodin a kde jim chtěl připomenout jejich závazek daný při křtu dítěte a požádat je o spolupráci s katechetkou.

Ze společného zamyšlení s přítomnými katechety vzešly následující otázky, které bychom si měli klást, a návrhy, jak je lze řešit. Jsou rozděleny do několika okruhů:

Rady před oslovením rodičů a dětí k přípravě na slavení iniciačních svátostí:

- Ujasnit si sami pro sebe, co je cílem přípravy (jak se týká dětí, jak rodičů, jak farnosti...)
- Kdo přípravu povede? (Je lepší dát přednost knězi a proč? Katechetce a proč? Nebo budou spolupracovat všichni a jakým způsobem? Uděláme nějaké změny oproti minulým letům a s jakým cílem?)
- Je možné zapojit další spolupracovníky? Jaká bude jejich role?
- Promyslet podporu všech, kteří se na přípravě podílejí, aby je neodradily neúspěchy, zajistit pravidelnost přípravy
- Požádat o podporu v modlitbě ostatní farníky za celou přípravu a rodiny dětí

Oslovení, kontakt, znalost lidí, jejich podmínek,

možností. Způsob a místo oznámení přípravy:

- Je důležitý osobní kontakt s lidmi a dobrá komunikace s nimi. Vytvořit přirozený vztah
- Záleží na způsobu oslovení.
- Při osobním oslovení je zároveň zpětná vazba, která je důležitá.
- Způsob pozvání by měl být osobní: napsat osobní dopis, osobní návštěva v rodinách.
- Způsob ohlášení by neměl být úřední, technický.
- Otázka vhodnosti místa oznámení (nedělní mše a nástěnky v kostele?) vzhledem k oslovované skupině (jakých dětí se příprava týká – jsou praktikující? navštěvují tento kostel nebo jiný?,...)

Způsob, čas a místo setkání

- Katecheze nesmí být monologem kněze nebo katechety; je nutné se učit vést dialog a motivovat k němu. Je vhodné seznámit s programem zvláště dospělé účastníky předem. Není vhodné zkoušení znalostí přede všemi, a to ani dětí, natož dospělých. Katecheze musí navodit atmosféru společného poznávání a důvěry.
- Hledání vhodného termínu k setkávání, zvláště mají-li být přítomni rodiče. Je třeba brát ohled na rodinné podmínky a možnost zajištění hlídání ostatních dětí. Čas a místo katecheze je vhodné domluvit přímo s rodiči.
- Místo setkání: dáváme přednost setkání na faře než v kostele, vytvoří se lepší atmosféra, nejméně vhodné je školní prostředí

Rodiče: motivace, priority, spolupráce

- Rodiče dětem dávají příklad, ovlivňují dítě výchovou, vytváří vztah k Bohu. Proto je důležité zabývat se rodiči a jejich vírou, jejich otázkami a představami...
- Motivace rodičů – jejich představy o Bohu, víře, katechezi. Předcházet obavám (např. ze zkoušení jejich vědomostí, z povinnosti vyjadřovat se před ostatními – musí být dobrovolné!), počítat s jejich špatnými zkušenostmi, s tím, že jejich vztah k víře a svátostem jim nikdo nepomáhal prohlubovat...
- Otázka priorit rodičů – smysluplnost náboženské výchovy a života ze svátostí je třeba často pomoci jim nejprve objevit. Nelze je obviňovat z toho, že to sami ještě „nepochopili“ a nevedou k tomu své děti.
- Osvěta – překonávat předsudky, hledat formy přístupu (i přes seniory)
- Vztah rodičů ke knězi (katechetce) – hraje důležitou roli, je třeba se vyvarovat jednání, které narušuje důvěru
- „Vtáhnout“ rodiče do přípravy je cílem, ale i to je třeba provádět citlivě, formou nabídky, spokojit se i s menší než 100% účastí. Často není reálné získat pro ni hned všechny. Můžeme ale využít spolupráci rodičů, kteří jsou ve farnosti vnímáni jako tzv. „tahouni“.

Uvádění dětí do svátostného života - pokračování

- „Předpřípravou“ pro zapojení rodičů do svátostné přípravy jejich dětí jsou všechny farní aktivity, které vedou k poznávání rodin mezi sebou, k navazování přirozených vztahů. Ty jsou velmi důležité. Výbornou přípravou jsou setkávání předškoláků ve farnosti, na kterých se nějakým způsobem podílejí i rodiče. To souvisí s celkovým zájmem kněze a jeho spolupracovníků i celé farnosti o sebe navzájem, počínaje křtem dítěte.

Doporučení KPC vzhledem ke spolupráci rodičů:

- Bez spolupráce rodičů bude výsledek nepatrný – rodiče vytvářejí dítěti formační křesťanské prostředí, jsou prvními a nejvýznamnějšími svědky víry pro dítě. Proto je třeba rodičům nabídnout spolupráci vhodným způsobem a vést je k ujasnění si základní otázky – je pro ně důležité, aby děti z víry žily?
- Rodičům je vhodné nabídnout téma ujasnění si své vlastní identity, svých představ o Bohu, svých výchovných principů – srovnání s Božími cíli, představ o osobním povolání apod. Nelze po nich chtít velké výkony, spíše ochotu vzít v úvahu podněty a přemýšlet o nich.
- Dalším okruhem témat pro rodiče je svoboda křesťanů, bohatství liturgického slavení, výchova k pokání, bohatství eucharistie... To vychází z porozumění velikonočnímu tajemství. V těchto oblastech je nejvíce nevědomosti a falešných představ a přitom právě v nich rodiče nejvíce ovlivňují vztah svých dětí k Bohu.

Na základě uvedeného je třeba před započítím přípravy promyslet nabídku pro rodiče a navrhnout možnou formu. Cílem je nabídnout jim podněty k hledání odpovědi na důležité otázky a podněcovat je k otázkám, které si třeba vůbec nekladou, ale které jsou pro budoucnost života z víry jejich dětí důležité.

Pokud máte o podobný program zájem a myslíte si, že ně něj vlastními silami a zkušenostmi nestačíte, můžete se obrátit na naše centrum a my se pokusíme Vám pomoc iposkytnout nebo zprostředkovat buď společnou přípravou metodického materiálu, poskytnutím některých vyzkoušených postupů nebo přímo katechezí pro rodiče.

Doporučení k obsahu katechezí:

První svaté přijímání patří k iniciačním svátostem a tomu by mělo odpovídat i iniciační pojetí katecheze. Obsahově by měla vycházet z prvního hlásání (kerygmatu), které začíná důrazem na Boží lásku a jednání v našem životě a dále se věnuje ústřednímu tajemství naší víry obsaženému ve velikonočních událostech, aby ukázala jejich souvislost s iniciačními svátostmi, zvláště křtem, svátostí smíření, eucharistií a biřmováním. Katechumenát končí vyznáním víry a na něj teprve navazuje prohlubování jejich tajemství. Další propracování tohoto přístupu do formy konkrétní metodiky, která by pamatovala jak na děti, tak na rodiče a společné programy, nás teprve čeká. (Určité kroky tímto směrem jsu učiněny v metodice Dnes budu tvým hostem připravené v ostravsko-opavské diecézi.)

Jak již bylo výše uvedeno, katecheze by měla mít prostor pro dialog, a to zvláště z toho důvodu, že nestačí předávat znalosti, ale má pomoci člověku vírou odpovídat na Boží nabídku („rozeznít“ v něm odezvu). To souvisí s vytvářením zkušeností víry, jež formují a upevňují křesťanské postoje. Provázení na cestě vytváření zkušeností není jednoduchou záležitostí a bez dialogu a trpělivosti se neobejde. Teoreticky je popsáno v již zmíněné knize Katechetika, prakticky je třeba si tyto procesy uvědomovat a zkoušet.

K přípravě ke svátosti smíření:

U svátosti smíření si často uvědomujeme velmi výrazně její „očistné“ působení (od hříchu), avšak mnohem méně se mluví o jejích dalších aspektech, jako je odpuštění, uzdravení, osvobození, ... Proto doporučujeme se inspirovat a promýšlet na základě své zkušenosti texty knih jako např.: Ježíš, lékař těla i duše (Elias Vella, vydalo Karmelitánské nakladatelství 2006), Uzdravení skrze svátosti (Marsch, KNA 2007), Svátost smíření (Augustyn, KNA 2001, od téhož autora vyšlo na toto téma ještě několik dalších publikací), Vězení s klíčem uvnitř (Lachmanová, KNA 2001) aj.

Diskutovali jsme o rozšířené praxi učit děti zpytovat svědomí podle zpovědních zrcadel nebo Desatera. Tuto zvyklost zavrhovali již katechetici působící v první polovině dvacátého století (Dr. Kubiček, Dr. Hronek), negativně se k ní vyjadřuje i současná teologická etika (viz Všeobecná morální teologie od Helmuta Webera, Vyšehrad 1998), komplexně přístup k Desateru objasňuje autor Malého stuttgartského komentáře k listu Galat'anům, biblista prof. Walter Radl (Karmelitánské nakladatelství, 1999). Bez nároku na úplnost můžeme důvody shrnout do těchto bodů:

- výčet možných hříchů dětem „zužuje výběr“, získávají pocit, že jen toto jsou „hříchy“ a vyřazujeme z činnosti jejich vlastní úsudek
- pro některé děti i rodiče může být stresující procházet dlouhé soupisy a vidět, co vše mi „hrozí“. Procházení těchto soupisů může děti velmi brzy unavit a učinit z přípravy na svátost smíření velmi nepříjemnou záležitostí, které se bude dítě do budoucna snažit vyhnout
- předem dané soupisy hříchů nemohou reagovat na mentalitu a zkušenosti dnešních dětí, na jejich individuální odlišnosti, to, co je pro ně skutečným hříchem a co jako hřích ve skutečnosti prožívají, zde nemusí být vůbec uvedeno
- je zřejmé, že z této praxe vznikají problémy i do budoucna – seznamy člověka nevedou k odhalování kořenů svých hříchů. Např. vyznání „nemodlil jsem se ráno a večer“ člověk může opakovat celý život, aniž by se zamýšlel, proč nemá chuť nebo čas na modlitbu, co tento stav skutečně způsobuje. Navíc opakování stále stejných hříchů je časem minimálně nepříjemné

Uvádění dětí do svátostného života - dokončení

nebo dokonce frustrující. Jiný příklad: vyjmenovávání důsledků mé nelásky může být dlouhé, např. „jsem často nevrlý“, „nadávám lidem okolo sebe“,... ale kdo místo toho vyzná jako hřích, že neprojevil dostatek lásky sám sobě, nedopřál si dostatečný odpočinek, a proto je unavený a tedy nevrlý, vzteklý, nadávající,....?

Již zmíněná učebnice pro 3. třídu, metodika a pracovní listy jsou z větší části zaměřeny na svátost smíření (17 kapitol z 33), a to z pohledu starozákonního a také formou srovnávání se s „normou“, tedy Desaterem. Není tam vedení k vlastnímu hledání a pojmenovávání (např. podle „Miluj Boha,... Miluj bližního jako sám sebe“). Úplně chybí návaznost svátosti na křest. Proto se jako vhodnější jeví metodiky, o kterých jsme Vás informovali již začátkem školního roku v OKC č. 1-2 na str. 6 od autorů Šeliga, Muchová, Muroňová. Ovšem i tyto metodiky obsahují ona problematická zpovědní zrcadla, a to ne proto, že by jejich autoři zastávali jejich nutnost, ale protože chtěli vyhovět kněžím a katechetům z praxe, kteří jsou o jejich nezbytnosti přesvědčeni.

Vzhledem k rozsahu tohoto článku není možné stručně nastínit, jak tedy „správně“ vychovávat svědomí dětí a pomáhat jim s přípravou ke svátosti smíření. Z vlastní zkušenosti víme, že dětem velmi dobře dokáží pomoci rodiče na základě zkušeností s běžnými situacemi a vztahy, které děti prožívají. Další výchova včetně seznámení se s Desaterem a Ježíšovým pozváním k plnosti křesťanského života musí následovat v budoucích letech.

K přípravě přijetí Pána Ježíše v eucharistii

Učebnice pro 3. třídu se jí věnuje v 8 kapitolách, a to formou seznámení s průběhem mše sv. (v čem je znalost průběhu mše svaté přípravou na setkání s Ježíšem v eucharistii?). Dětem a rodičům je třeba přiblížit velikonoční dary, a to prožíváním liturgických slavností, vedením k modlitbě díky a chval, uvědomováním si Božího působení v každodenním životě. Dále podporou společenství, protože eucharistie vytváří jednotu s Ježíšem Kristem a navzájem mezi těmi, kteří ho v eucharistii přijímají..

Slavení mše svaté je velmi obtížné probírat teoreticky v učebně. Lepším postupem je zařadit do přípravy společné prožívání např. nedělní eucharistie ve farním společenství, do které budou děti a jejich rodiče postupně aktivně zapojováni. Při prvním setkání mohou být děti představeny farnosti, aby je i jejich rodiny ostatní podporovali modlitbou. V dalším mohou projevit svou účast na bohoslužbě slova (např. rozsvícením křestní svíce při naslouchání evangeliu,

aby si prožili souvislost svého křtu, kdy dostali světlo Pána Ježíše do života, které v něm září prostřednictvím jeho Slova). Po vysvětlení smyslu přímluv si děti mohou doma s rodiči připravit přímluvy na farní bohoslužbu. Dále dětem může následovat vysvětlení podstaty eucharistické modlitby. K zdůraznění jejího významu mohou děti při ní stát v kruhu kolem oltáře a předtím si do obětního průvodu připravit např. formou dopisu: nesu sám sebe Ježíši k proměnění...(Učíme se odevzdávat své radosti, starosti a výsledky své práce Pánu, abychom mu tak mohli darovat jednou sami sebe jako nástroj k posvěcování světa.). Při dalších bohoslužbách můžeme zdůraznit aspekt společenství při modlitbě Otče náš a pozdravení pokoje, nebo poslání nést Krista dále do světa – při závěrečném rozeslání. Doporučujeme rozdělit zdůraznění těchto aspektů života s Kristem, které jsou obsaženy ve mši svaté, do několika bohoslužeb, aby si je mohli děti i jejich rodiče postupně více uvědomovat a osvojovat.

Doporučení k organizaci přípravy:

Je vhodné, aby se na přípravě podílel kněz i katecheta. Katecheta většinou děti lépe zná, mnohdy se s nimi již rok nebo dva setkává a je dobré, když s nimi může procházet i tuto důležitou etapu jejich života. Také bude lépe vědět, na co navazovat.

Účast kněze jednak dodá větší vážnost přípravě, ale také pomůže dětem přiblížit obě slavené svátosti, protože při obou se s knězem setkávají a pokud k němu mají kladný osobní vztah (jde hlavně o důvěru), je to vždy výhodou pro všechny zúčastněné.

Poslední doporučení se týká následné péče, neboli mystagogických katechezí. Nejde ani tak o to, aby se dětem „připomínala pravidelnost“, ale hlavně aby se jim pomáhalo sestupovat do hloubky tajemství. Odkrývat stále nové roviny, ve kterých Boží milost, zprostředkovaná ve svátosti, v nás působí. Na rozpracování podrobnějších materiálů pro inspiraci budeme pracovat.

Závěrem

Závěrem bychom chtěly poděkovat všem účastníkům oblastních setkání za jejich otevřenost. Máme radost, že mezi katechety zavítali i někteří kněží. Účast byla v různých místech různá, od plné farní učebny v Havlíčkově Brodě po jednu účastníci v Hradci Králové. Ochota naslouchat a podílet se na hledání v diskusi byla však stejná a pro nás velmi cenná.

Marie Zimmermannová a Helena Johnová

Občasník Katechetického a pedagogického centra Biskupství královéhradeckého

vydáno pro vnitřní potřebu 10. 6. 2008

Číslo připravily Marie Zimmermannová, Helena Johnová, Iva Čiperová a Jana Kobylíková

Kontakty: Biskupství královéhradecké, KPC, Velké náměstí 35, 500 01 Hradec Králové; e-mail: kc@diecezezhk.cz, tel.: 495 063 420, 737 215 335 (i pro sms), <http://kc.diecezezhk.cz>